

VLAAMSE GEMEENSCHAP
MINISTERIE VAN ONDERWIJS
•
Bestuur Basis Onderwijs

AARDRIJKSKUNDE

LEERPLAN

1969

B

Z-38(1,63)

AARDRIJKSKUNDE

INLEIDING

1. Op de lagere school gebeurt de inleiding tot de aardrijkskunde langzaam en geleidelijk in drie psychologische fasen: de waarneming en de beschrijving van de *feiten*, de verwerking en de toepassing van de *begrippen*, de ontdekking en de verklaring van de *betrekkingen* die door het kind kunnen worden begrepen.

2. Elke gelegenheid wordt te baat genomen om het kind het begrip van de ruimte bij te brengen en het vertrouwd te maken met de verschillende voorstellingen van dat begrip.

3. Door goed geleide aardrijkskundige activiteiten vernemen de leerlingen talrijke wetenswaardigheden over de wereld van vandaag. Het is van belang dat de kinderen het voornaamste daaruit halen, opdat ze uit de lagere school een minimum stevig opgebouwde en nauwkeurig vastgestelde kennis zouden meedragen. Daartoe zijn een juiste geografische woordenschat en een bescheiden wetenschappelijke terminologie noodzakelijk.

4. De actieve waarneming vormt de grondslag van het onderwijs in de aardrijkskunde.

In de eerste twee graden is het van kapitaal belang gebruik te maken van het plaatselijk en regionaal milieu. Niet alleen heeft ze een eigen vormende waarde, maar bovendien verschaft ze een natuurlijke basis aan het onderwijs in de aardrijkskunde van de volgende graad.

In de derde graad wordt het leerplan aangepast aan de nieuwe toestanden en opvattingen die voortvloeien uit de institutionele en economische wijzigingen, die zich in Europa en in de ganse wereld aan het aftekenen zijn.

Vooraf in deze graad mag men niet uit het oog verliezen, dat de leerlingen de kennis en de kunde moeten verwerven die wordt vermeld in de synthese die volgt op het leerplan voor de derde graad.

EERSTE GRAAD

De fundamentele begrippen van oriëntering, afstand, uitgestrektheid, klimaat, evenals de schematische voorstelling van de ruimte vergen een geleidelijke inleiding.

De waarnemingsoefeningen vormen het uitgangspunt ervan. In deze leergraad mag natuurlijk geen sprake zijn van lessen in de aardrijkskunde, maar de onderwijzer moet de aardrijkskundige elementen onderscheiden in de waargenomen feiten en inzien in hoeverre deze elementen het latere onderwijs kunnen voorbereiden (zie blz. 19 van Leerplan 1957).

I. — In verband met de belangstellingscentra, de ruimte doen waarnemen waarbinnen de kinderen zich bewegen :

1. Kleine gebeurtenissen in het leven van mensen, dieren en planten : op de weg, bij het kruispunt, langs de beek, buiten, enz.

De actualiteit te baat nemen : een ongeval, een overstroming, de bouw van een huis, enz.

2. Klimatologische verschijnselen : warmte, koude, regen, wind, wolken, enz. Het gepaste moment kiezen : een hevig onweer, een overvloedige sneeuwval, een stortregen, een stormwind, enz.

Deze occasionele waarnemingen worden ingeschakeld in de stelselmatige waarnemingen : eenvoudige maar nauwkeurige annotaties met behulp van tekeningen, conventionele tekens (weerkalenders).

3. De zon : opkomen, ondergaan, enz.

De kennis van de hoofdwindstreken ontstaat langzaam en geleidelijk uit menigvuldige vaststellingen; de stand van de zon op bepaalde ogenblikken van de dag wordt vastgesteld met behulp van talrijke richtpunten in het milieu.

4. De plantengroei in de verschillende jaargetijden.

Opmerking. — Tijdens deze oefeningen dient de aangepaste woordenschat bijgebracht zonder nochtans de terminologie definitief aan te leren :

de bron, de oevers, de monding, enz.;

het sneeuwt, hagelt, rijmt, ijzelt, enz.;

de hemel is bewolkt, betrokken, helder, enz.

Eenvoudige besluiten :

het water loopt altijd van hoger naar lager; als het hard waait, drijven de wolken sneller voorbij; in november heeft het veel geregend.

II. — Enkele zeer eenvoudige associaties naar aanleiding van belangstellingscentra, actualiteiten, het bekijken van platen, van postzegels verzameld door de kinderen.

De leerlingen kunnen individueel of gezamenlijk albums aanleggen met prenten gerangschikt onder bepaalde rubrieken.

Voorbeelden :

de woning;
dieren hier en elders;
vruchten uit eigen land en uit vreemde landen;
vervoer te water, te land, in de lucht;
bezigheden van de mensen in de verschillende jaargetijden.

III. — Vertrouwd maken met de voorstellingen van de ruimte :

1. Hier, elders, dichtbij, ver, rechts, links, rechtover, enz.
2. Collectief plan op grote schaal in de zandtafel met behulp van kleine figuratieve voorwerpen. Bij gelegenheid aanvullen van de opeenvolgende waarnemingen.
Op dit plan lokaliseren : de school, de woning van de kinderen, de kerk, het station, het postkantoor, enz.
3. Plans op kleinere schaal getekend door de leerlingen : korte wandelingen op het plan, dat steeds *horizontaal* blijft.
Het begrip schaal voorbereiden door het gebruik van natuurlijke maten.

TWEEDE GRAAD

1. Al van in het eerste leerjaar heeft de waarneming van het milieu *de aardrijkskundige nieuwsgierigheid van het kind opgewekt*.
2. Met die belangstelling en met de evolutie van de kinderlijke geestesgesteldheid moet rekening worden gehouden bij de aanwending van het milieu, die nu grondiger en meer geordend wordt. Het resultaat van het latere onderwijs zal afhangen van de wijze waarop men de hulpbronnen van het milieu heeft gebruikt. We mogen nochtans niet uit het oog verliezen dat het hier niet de bedoeling is een systematisch programma te onderwijzen.
3. De belangstelling mag niet tot het louter plaatselijk milieu beperkt blijven. De ervaring van het kind overschrijdt verre de grenzen van dat milieu; ze bestrijkt een wereld die ofschoon nog vaag of onnauwkeurig, toch veel uitgebreider is. Vandaar de mogelijkheid tot verder reikende associatieoefeningen en de noodzakelijkheid van voorstellingen op een kaart.
4. Samengaand met een geschikte gebruikmaking van de actualiteit, de interscolaire uitwisseling, de documentatie, enz. verruimen die associatieoefeningen in hoge mate de horizon van het kind; bovendien verrijken ze zijn kennis en ze verschaffen tevens kostbare steunpunten voor de lessen in de derde graad.

I. — AANWENDING VAN HET MILIEU

Bij het verkennen van het milieu dient het aardrijkskundig aspect van de behandelde onderwerpen duidelijk in het licht te worden gesteld.

Voorbeelden van onderwerpen :

De beek, de rivier; het kanaal, de brug; de stroom, de haven.

De weg, een winkelstraat, de laan, de square, de warenhuizen, de hotels.

De werkplaats van de timmerman, van de garagehouder. De fabriek. De steenkolenmijn. De hoeve. De markten.

De spoorweg, het station, het postkantoor, de tram, de autobus.

De beroepsbezigheden van de ouders, van de bureu, enz.

Voorbeeld van een uitgewerkt thema :

De wegen in de woonplaats; verbinding met de naburige gemeenten. Breedte van de rijweg, van het voet- en het fietspad. Uitzicht van het plaatselijk wegnnet : hellingen, kruispunten, bochten.

De weggebruikers, het vervoer.

Eerste begrippen betreffende de verkeersregels voor de voetganger en voor de fietser.

II. — DE STREEK

In het vierde leerjaar wordt het gebied van de waarneming uitgebreid en men gaat geleidelijk over van het plaatselijk milieu naar het regionale.

Voorbeelden :

van de beek, de rivier, de stroom of het kanaal in de buurt naar de waterlopen van de streek;

van de weg naar de grote verkeersaders van de streek;

van het station naar het spoorwegnet van de streek;

van de plaatselijke industrie naar de industrie van de streek;

de plaatselijke landbouw; enz.

Daarbij worden enkele karakteristieken van de onmiddellijke omgeving en van de streek belicht : reliëf, bodem, uitzicht, plantengroei, verkaveling van het grondbezit, bewoning, handel, enz.

De betrekkingen tussen dorps- en stadsscholen, evenals zorgvuldig voorbereide en oordeelkundig aangewende uitstapjes maken het mogelijk twee of meer streken te bestuderen. Door ze met elkaar te vergelijken wordt het verschil in uitzicht duidelijk gemaakt.

III. — LOKALISATIE EN RUIMTELIJKE VOORSTELLING

Het plan dat in de eerste graad werd aangelegd, wordt uitgebreid en aangevuld. De zandtafel bewijst hier nog veel dienst. Het geschikt gebruik ervan voert geleidelijk tot het samenstellen en het begrijpen van de kaart en van de schaal.

Conventionele tekens zijn noodzakelijk : de legende.

Voortgaan met het lokaliseren en het aanduiden van wegen op het plan tijdens de associatieoefeningen.

Het benutten van de actualiteit maakt het noodzakelijk sommige feiten te lokaliseren op de kaart van België, van Europa of op de wereldkaart. Deze kaarten worden opgehangen in de klas of geschetst op de wanden van de klas of van de gang.

IV. — WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN

De thermometer en de barometer leren gebruiken. Zo mogelijk, kleine eenvoudige toestellen vervaardigen met de hulp van de leerlingen : regenmeter, windwijzer.

Het systeem van grafische aantekeningen verder gebruiken en verbeteren.

Schijnbeweging van de zon. Oriëntering, gebruik van het kompas. Zonnestand, lengte van dag en nacht, enz.

V. — BETREKKINGEN

De waargenomen feiten mogen niet geïsoleerd blijven; ze worden zo spoedig mogelijk onderling met elkaar in verband gebracht, opnieuw gegroepeerd en geordend om eenvoudige betrekkingen duidelijk te maken en tot enkele voorzichtige deducties te leiden.

De strijd van de mens met de natuur in het licht stellen.

VI. — SYNTHESSEN

Bij het einde van het vierde leerjaar bouwen de leerlingen enkele syntheses op door de waarnemingen opnieuw te groeperen.

Voorbeelden :

1. De oriëntering.
2. De natuurlijke waterlopen en de kanalen.
3. De landschappen.
4. Het klimaat.
5. De handel, enz.

DERDE GRAAD

WOORD VOORAF

Het leerplan mag noch de behoeften van de kinderen noch de toestanden in de hedendaagse wereld over het hoofd zien; het moet dus noodzakelijk rekening houden met de bekommernissen van deze tijd: de langzame wording van Europa, de opkomst van de « Derde Wereld » en de verschijnselen die ermee verband houden (overweldigende bevolkingsaan groei, neo-kolonialisme...), de verovering van de ruimte.

Ongetwijfeld kunnen deze problemen met leerlingen van 11-12 jaar, slecht zeer voorzichtig benaderd worden; evenwel stellen ze zich ook voor de kinderen, die de voor- en nadelige invloeden ondergaan van de grote moderne communicatiemiddelen, televisie, radio, bioscoop, geïllustreerde kranten, publiciteit, reizen. De kinderen leven volop in hun tijd en nemen deel aan de week- en weekenduitstapjes en aan de vakantie reizen; ze horen spreken over onderwerpen van aardrijkskundige aard, ze stellen belang in verafgelegen streken, in het avontuur, in vreemde levenswijzen, die hun wonderlijk voorkomen. Ze vernemen op spontane en ongeordende wijze hetgeen in de wereld omgaat.

De school dient hen te aanvaarden zoals ze zijn, rijkbeladen met ervaringen uit het leven rondom hen of beïnvloed door plaatselijke opvattingen, en ze moet er naar streven allerlei opgevangen inlichtingen en mededelingen, die meestal slechts onvolkomen begrepen werden, om te zetten in echte, geordende kennis.

De twee elkaar aanvullende wegen, die voor de aardrijkskunde openliggen, zijn wel voldoende bekend.

1. In de 3^e graad kan en moet de school nog steeds feiten van het plaatselijk en gewestelijk milieu bestuderen op een concrete wijze. Ze mag beslist niet vergeten dat de inleiding tot de aardrijkskunde wordt gegeven in rechte streekse voeling met de aspecten van de werkelijkheid waarvoor de kinderlijke geest toegankelijk is. Het leerplan 1936 verklaarde reeds: « De studie van het milieu zal echter niet beperkt blijven tot de eerste vier leerjaren. Zij zal voortgezet worden in de 3^e graad op ruimer plan en met hogere betekenis ». Dit wil zeggen dat, dank zij de school, door deze greep uit de werkelijkheid een grondiger weten zal ontstaan, alsmede de kennis van feiten die men aantreft in een uitgestrekter ruimte, een streek, het land, een land, een groot aardrijkskundig geheel.

2. Bij de studie van het ver verwijderde zijn natuurlijk het beeld en de kaart de twee voorname, specifieke middelen. De overgrote meerderheid van de mensen kunnen zich geen beeld vormen van een verre streek en van het leven aldaar, wanneer ze geen afbeeldingen, foto's, dia's, films daarvan gezien

hebben. Het is evenmin mogelijk zich een idee te vormen van de plaats die een streek of een land inneemt in een continentaal geheel, indien men zich de algemene vormen ervan niet kan voorstellen, ten minste op schematische wijze.

Het nauwkeurig onderzoek van documenten betreffende het verafgelegene is volstrekt noodzakelijk.

Trouwens, hun oordeelkundige aanwending en de waarneming van het milieu, ver van elkaar uit te sluiten, vullen elkaar aan en steunen elkaar.

De inleiding tot de aardrijkskunde kan in de 3de graad voldoende soepel zijn om zich terzelfdertijd op verschillende plannen te bewegen: de streek, België in zijn Europese omgeving, de grote aardrijkskundige gehelen, de wereld.

Ze laat grepen toe in het verre onbekende zowel als het teruggrijpen naar het onmiddellijk milieu. De onderwijzer mag dus redelijkerwijze overgaan van het ene plan (men zou kunnen zeggen van het ene klavier) naar het andere, met inachtneming van de verworven kennis van de leerlingen of op hun belangstelling of op de belangrijkheid van gegeven aardrijkskundige feiten.

Hij dient steeds eenvoudig te blijven en ook voldoende samenhang te bewerken bij de afhandeling van de leerstof zelf, onder meer bij het opbouwen van syntheses.

« In een bepaalde zin kan men de aardrijkskunde beschouwen als een wetenschap van de ruimte in verband met hetgeen ze de mens verschaffen kan » (1) als « een wetenschap van de door de mens benutte en bewerkte ruimte ». Bij het onderwijs in de aardrijkskunde dient men dus de mensen te laten schouwen in hun bestaanskring, ten einde hun inzicht en begrip bij te brengen. Dit dient trouwens elk aardrijkskundig onderwijs te kenmerken, zelfs dan als het van natuurkundige feiten uitgaat. Aanwezigheid en inwerking van de mens zijn inderdaad aardrijkskundige motiveringen van allereerste rang en het is in de wereld van de mens dat het kind leeft en handelt.

LEERPLAN

Noch de inhoud, noch de opeenvolging van de hoofdstukken van dit leerplan zijn volstrekt bindend. *De onderwijzer moet de onderwerpen kiezen die hij het meest geschikt acht met het oog op de belangstelling van de kinderen, de actualiteit en de eisen van een degelijke inleiding tot de aardrijkskunde.*

In het vijfde en het zesde leerjaar moet de leerkracht telkens een dertigtal onderwerpen behandelen. Ze dienen zodanig te worden gekozen, dat de leerlingen bij het verlaten van de lagere school een aantal aardrijkskundige begrip-

(1) P. GEORGE, « La géographie active », pag. 11.

pen met betrekking tot de huidige samenleving voldoende geassimileerd hebben, om met kans op welslagen naar het secundair onderwijs over te gaan. In het laatste gedeelte van dit leerplan komt een inventaris van die begrippen voor.

Wanneer het kind in het vijfde leerjaar komt, bezit het reeds heel wat aardrijkskundige kennis die het heeft verworven door eigen ervaring, in zijn familiaal milieu en op school. De werldebol, de wereldkaart, de kaarten van België, de werlddelen, de oceanen, enz. zijn hem niet onbekend. Dit alles vormt een basis waarop kan worden voortgebouwd.

I.

A. — WEERSVERSCIJNSELEN

Waarnemingen.

Als die waarnemingen op een didactisch verantwoorde manier en *in nauw verband met de sub II vermelde punten* verwerkt worden, zullen de leerlingen inzicht krijgen in de samenhang van de waargenomen verschijnselen en synthesen leren opbouwen, die binnen het bereik liggen van 11- à 12-jarigen.

1. Het weer.

De temperatuur (de thermometer) — de wind (richting en kracht) — de bewolking — de neerslag (de regenmeter).

Gebruik van de barometer — wat hij aanduidt — de luchtdruk.

Verband tussen de temperatuur en de stand van de zon.

Onderling verband tussen de verschillende weerselementen (o.a. invloed van de hoogte en van de winden op de temperatuur en de neerslag).

2. De jaargetijden.

Vergelijken van de gemiddelde temperaturen.

Stand van de zon 's middags; vergelijken van de duur van dag en nacht.

Kenmerkend weer voor elk jaargetijde.

B. — KLIMATOLOGISCHE VERSCHIJNSELEN

1. In België.

Temperatuur en neerslag op verschillende plaatsen, jaarschommelingen, overheersende winden.

De determinerende factoren onderzoeken : hoogte, ligging ten opzichte van de zee.

Het klimaat in België.

2. Grote klimaatzones in de wereld.

Overzicht van de temperatuur in verschillende Europese steden op dezelfde datum (cf. de kranten). Bespreking.

Polen, evenaar, keerkringen, poolcirkels. Ligging van de grote klimaatzones ten opzichte van deze breedtecirkels.

3. Bewegingen van de aarde.

Aswenteling — opeenvolging van dag en nacht.

Wenteling om de zon — opeenvolging van de jaargetijden (constateren zonder verklaring).

II. — DE GEOGRAFISCHE RUIMTE

A. — DE STREEK

In aansluiting op wat reeds werd gedaan in de 2de graad, kiest de leerkracht uit de onderstaande rubrieken wat het meest geschikt is om de leerlingen het essentiële betreffende de eigen streek te leren kennen en om de inleiding tot de aardrijkskunde te bevorderen.

Algemene kijk op het landschap.

Tijdens uitstapjes in de streek de leerlingen oefenen in het waarnemen en het beschrijven van aardrijkskundige feiten en verschijnselen; de hoofdkenmerken van het landschap leren vinden; een eenvoudig verband tussen verschijnselen laten ontdekken. De aldus verzamelde gegevens bieden stof voor latere lessen.

Verkeerswegen.

De kaart van de wegen (b.v. Michelinkaart leren lezen). Verbindingswegen van de gemeente met de naburige gemeenten (steden of dorpen). Grote verkeerswegen uit de omgeving. Afstanden aflezen of berekenen. De schaal. Zich oriënteren; de kaart oriënteren door middel van richtpunten, van de zon en van het kompas.

Het landschap en de bevolking.

Stedelijk landschap, industrieel landschap, landelijk landschap (volgens de plaatselijke omstandigheden). Hoofdkenmerken van het landschap beschrijven.

Aantal inwoners en hun voornaamste beroepsbezigheden.

De stad als streekcentrum: ligging; hoe en waarom is ze een centrum? inrichting; betrekkingen met de omgeving; bevolking: aantal inwoners, bevolkingsdichtheid.

Reliëf.

Waarneembare vormen van het reliëf. Lezen van kaarten waarop het reliëf door kleuren is voorgesteld. Zeer eenvoudige doorsneden.

Waterlopen van de streek.

Het water, zijn belang voor de mens.

Begrippen i.v.m. rivieren (stroming, stroomopwaarts, stroomafwaarts, linkeroever, rechteroever...).

Eventueel : de stroom, de binnenscheepvaart, de binnenhaven.

Bodem en ondergrond.

Beschrijving van de bodem en de ondergrond.

Voornaamste gesteenten : zand, zandsteen, klei, leisteen, leem, krijt, kalksteen.

Een bezoek brengen aan een streek die veel verschil vertoont met de eigen streek. Vergelijken.

B. — BELGIE IN WEST-EUROPA

Opmerking. — Er steeds naar streven ons land te behandelen in het kader van West-Europa.

Ligging.

België in West-Europa, in Europa, op de kaart en op de globe.

De staten van West-Europa met hun hoofdstad.

De oppervlakte van België; vergelijken met landen die groter en met landen die kleiner zijn.

De grenzen van België. De douane; wat gebeurt er in een douanekantoor ?

Bevolking.

Het land, de hoofdstad, de provincies en hun hoofdplaatsen.

Totale bevolking. Vergelijken met de bevolking van de Westeuropese landen, van de V.S.A. en de U.S.S.R.

Dichtheid en spreiding van de Belgische bevolking. Grote steden.

Dichtbevolkte en minder bevolkte streken. Vergelijken met dun bevolkte landen.

De taalgebieden in België en hun bevolking — de taalgrens.

Grote verkeerswegen.

Wijzen op hun samenhang met het verkeersnet van de omliggende landen. Naburige Westeuropese steden.

Hoofdwegen en autowegen. Verbinding met... — Rol van de wegen — Aantal auto's in België (vergelijken met de totale bevolking).

Belangrijke nationale en internationale *spoorlijnen*. Het vervoer per spoor. Het spoorboekje leren gebruiken (zeer eenvoudige oefeningen).

Waterwegen: het net van de bevaarbare waterlopen en belangrijke kanalen; verbinding met... Het vervoer te water. Antwerpen: zeehaven en industrieel centrum; de overige havens (Gent, Zeebrugge, Oostende).

Voornaamste *scheepvaartlijnen*; verbinding met... De twee voornaamste havens van Frankrijk, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.

De voornaamste *luchtvaartlijnen* van België uit (kaart van Europa en wereldkaart gebruiken).

Reliëf en hydrografie.

De grote reliëfzones en hun samenhang met het reliëf van West-Europa: de laagvlakte en de heuvels, de plateaus.

Het stroomgebied van de Schelde en dat van de Maas. Belangrijkste bijrivieren. Enkele belangrijke steden aan die stromen en hun bijrivieren (ook de steden in Frankrijk en in Nederland). Verband met het reliëf. Uitzicht van de valleien.

Industriegebieden.

De industrie in Vlaanderen en in de Kempen — haar ontwikkeling.

De industriezone Antwerpen-Brussel (samenhang met het deltagebied van Rijn-Maas-Schelde).

Industriezones in Wallonië en hun problemen (ligging ten opzichte van het deltagebied van Rijn-Maas-Schelde, het Rijnland en Noord-Frankrijk).

Het belang van de verkeerswegen voor de industrie.

De energie: krachtbronnen vroeger en nu.

De industrie in het algemeen: wat ze is, haar belang.

Actieve bevolking en het deel ervan dat in de industrie werkt.

De Belgische industrie in het kader van de Europese Gemeenschappen.

Landbouwstreken.

Het aanzicht van het landschap en de activiteit van de bewoners van twee of drie karakteristieke landbouwstreken. Lokalisatie en beschrijving. Actieve bevolking en het deel ervan dat de landbouw beoefent. Kenmerken van de Belgische landbouw.

Productie en verbruik. Industrieën die landbouwproducten verwerken. De Belgische landbouw in het kader van de Euromarkt.

Toerisme.

De kust — de Kempen — de Ardennen — toeristische steden.

C. — EUROPA

Opmerking. — De studie van de aardrijkskunde van Europa — en inzonderheid die van West-Europa — en van de aardrijkskunde van België moeten nauw met elkaar in verband staan. Het is dus niet noodzakelijk, en het is zelfs niet wenselijk, de ene af te werken alvorens met de andere te beginnen.

1. Aardrijkskunde van Europa.

Algemene vorm, oppervlakte, ligging, grenzen.

Grote reliëfzones en grote stromen.

Typische klimaatstreken van west naar oost, van noord naar zuid (cf. I).

Staatkundige indeling. Groepen van landen : West-Europa, Midden-Europa, Noord-Europa, Oost-Europa, Zuid-Europa.

Politieke en economische groepen van staten.

2. Benelux.

3. De Europese Gemeenschappen : E.E.G., E.G.K.S., Euratom.

Wat zijn ze ? — De staten die er deel van uitmaken : hun bevolking en hun economie. Wat betekenen de Europese Gemeenschappen in de wereld (bevolking, belang van de industrie, van de landbouw,...) ? Handelsbetrekkingen tussen de lidstaten. Wat wordt uitgevoerd en ingevoerd ?

III. — DE WERELD BUITEN EUROPA

Als een groot land (V.S.A., U.S.S.R., China, Japan, Indië) of een streek in het wereldnieuws komt : de feiten objectief bespreken, lokaliseren op de kaart, documentatie verzamelen en didactisch verwerken.

Armoede en honger in de Derde Wereld.

SYNTHESE

I. — Dit leerplan, de oordeelkundige keuze van de lesonderwerpen en de verantwoorde didactische aanpak ervan moeten de leerlingen helpen een aantal aardrijkskundige begrippen te verwerven, zoals reeds hierboven werd vermeld. De inleiding tot de aardrijkskunde die de lagere school beoogt, bestaat juist in het oordeelkundig bijbrengen van de bedoelde elementaire begrippen.

In dit verband kunnen vermeld worden : De ruimte en de voorstelling ervan — De oriëntatie — Het reliëf en de hydrografie — Het klimaat — De industrie — De energie — De landbouw — De economische ontwikkeling — Het nationaal en het internationaal handelsverkeer — De verkeersmiddelen en het vervoer — De gemeenschap (lokale, regionale, nationale, internationale en supranationale, evenals de wereldgemeenschap) — De samenwerking en de onderlinge afhankelijkheid.

II. — De leerlingen moeten gaandeweg een aantal technieken verwerven. C het einde van het zesde leerjaar moeten zij kunnen :

1° landschappen en aardrijkskundige afbeeldingen beschrijven;

2° eenvoudige diagrammen opstellen; de voornaamste gegevens van het weerbericht begrijpen; grafieken lezen en verklaren (i.v.m. de temperatuur, de windrichting, de neerslag, de oppervlakte, de bevolking, de economie); gemiddelden berekenen;

3° gegevens betreffende het reliëf, de hydrografie, het klimaat, de bevolking, de economie, de verkeersmiddelen lokaliseren op de kaart; afstanden aflezen van de kaart of berekenen door middel van de schaal;

4° aardrijkskundige kaarten lezen en elementaire samenhang zien tussen de daarop vermelde gegevens;

5° de wereldbol hanteren (aswenteling, polen, evenaar, wenteling om de zon, voornaamste breedtecirkels); werelddelen, oceanen en landen situeren op de globe;

6° de voornaamste gesteenten van de streek identificeren;

7° een reis ontwerpen via de weg of het spoor (wegenkaart, spoorboekje); documentatie i.v.m. toerisme raadplegen;

° het alfabetisch register van een atlas gebruiken.

D/1969/0937/34

